

Załącznik Nr 1 do Uchwały
Rady Miejskiej we Fromborku
Nr XL/256/10 z dnia 25.03.2010 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI FROMBORK

**Opis planowanych do realizacji zadań
na lata
2010-2015**

Frombork, marzec 2010

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Charakterystyka miejscowości Frombork	5
III. Inwentaryzacja zasobów służących ujęciu stanu rzeczywistego	8
3.1 Położenie miejscowości	8
3.2 Klimat	10
3.3 Hydrografia	10
3.4 Ludność	12
3.5 Gospodarka	14
3.6 Infrastruktura	15
3.6.1 System komunikacji	15
3.6.2 Gospodarka wodno-ściekowa	15
3.6.3 Elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo	16
3.7 Potencjał kulturowy i turystyczny	17
3.7.1 Historia miasta	17
3.7.2 Obiekty zabytkowe	18
3.7.3 Walory przyrodnicze	23
3.7.4 Flora i fauna	24
3.7.5 Wody	25
3.7.6 Turystyka	25
3.8 Lokalne centra kultury	26
3.8.1 Biblioteka Publiczna	26
3.8.2 Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury	27
IV. Analiza SWOT miejscowości Frombork	33
V. Planowane kierunki rozwoju miejscowości Frombork	36
VI. Planowane zadania w ramach odnowy miejscowości Frombork	40
VII. Planowane zadania w ramach przebudowy stadionu miejskiego we Fromborku	41
VIII. Arkusz realizacji zadania nr 1 „Modernizacja trybun na stadionie miejskim”	43
IX. Kosztorys planowanego zadania	44
X. Harmonogram planowanego zadania	45
XI. Fotografie przedstawiające obecny stan stadionu miejskiego we Fromborku	46

I. WSTĘP

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich to jedno z kluczowych wyzwań, jakie stoją przed Polską w okresie integracji z Unią Europejską. Zasadniczym jej celem jest wzmocnienie działań służących zmniejszaniu istniejących dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich.

Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego, analizę SWOT czyli mocne i słabe strony miejscowości, planowane kierunki rozwoju, przedsięwzięcia wraz z szacunkowym kosztorysem i harmonogramem działań.

Plan Odnowy Miejscowości Frombork to dokument, który określa strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2010-2015. Podstawą opracowania planu jest Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2008 – 2015, Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Frombork oraz Lokalny Plan Rewitalizacji Miasta Frombork na lata 2007 – 2015.

Niniejszy plan jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy Unii Europejskiej.

Celem planu jest podtrzymanie lub odtworzenie atrakcyjności miejscowości jako miejsca zamieszkania i zaplanowanie oraz przeprowadzenie tego w sposób dostępny, oczekiwany i popierany oraz wykonalny dla lokalnej społeczności.

Idea odnowy miejscowości wyrasta z przekonania, że odnowiona, doinwestowana i ożywiona kulturowo miejscowość odzyska swoją atrakcyjność jako miejsce zamieszkania, zapewni swoim mieszkańcom godziwy standard i jakość życia oraz zdoła zatrzymać młodzież na miejscu.

Plan Odnowy Miejscowości ma więc charakter „planu małych kroków”, ale w kierunku wielkich celów. Małych kroków, które podejmowane przez mieszkańców przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy doprowadzić mają do trwałej poprawy miejscowych warunków życia.

Korzyści wynikające z posiadania Planu Odnowy:

1. Plan umożliwi efektywne gospodarowanie zasobami takimi, jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe.
2. Zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwi stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej.

3. Dokument umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga konsensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna.
4. Tworzenie Planu Odnowy sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości, a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości. W ten sposób można uniknąć wielu trudności.

Podstawą tworzenia Planu Odnowy jest zdanie sobie sprawy z lokalnych zasobów i potencjałów, zmobilizowanie ich, zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt żywiołowego przyrastania inicjatyw i kumulowania się ich skutków.

Projekt wprowadzonych do Planu zadań powstał w oparciu o wytyczne środowiska lokalnego i konsultacji społecznych- radnych.

Plan rozwoju miejscowości Frombork jest zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi Miasta i Gminy Frombork:

- **Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2008 – 2015** – przyjęta Uchwałą nr XVIII/107/08 Rady Miejskiej we Frombork w dniu 27 marca 2008 r.
- **Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Frombork** przyjęty Uchwałą nr XIX/124/08 Rady Miejskiej we Fromborku z dnia 24 kwietnia 2008 r.
- **Lokalny Plan Rewitalizacji Miasta Frombork na lata 2007 – 2015** przyjęty uchwałą nr XIII/91/07 Rady Miejskiej we Fromborku z 19 grudnia 2007 r., zaktualizowany Uchwałą nr XXXV/217/09 Rady Miejskiej we Fromborku z dnia 29 października 2009 r. oraz z następującymi dokumentami o znaczeniu ponadlokalnym:
- **Strategia Rozwoju Powiatu Braniewskiego** na lata 2004–2015, która stanowi załącznik do Uchwały Nr XVI/90/03 Rady Powiatu Braniewskiego z dnia 29 grudnia 2003r.
- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego**, która stanowi załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr XVIII/272/00/2000 z dnia 24 lipca 2000 r.
- **Plan Rozwoju Regionalnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020** przyjętego Uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XIX/271/04 z dnia 27 kwietnia 2004 r., zaktualizowany Uchwałą Sejmiku nr XXXI/424/05 z dnia 19 kwietnia 2005 r.

II. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI FROMBORK

Miasto Frombork leży w północno - zachodniej części województwa warmińsko - mazurskiego, w powiecie braniewskim. Położone jest nad Zalewem Wiślanym w strefie nadmorskiej w obrębie dwóch mezoregionów: Równiny Warmińskiej i Pobrzeża Staropruskiego.

Liczba ludności zamieszkująca we Fromborku wg stanu na dzień 31.12.2009 roku wynosiła 2470 osób, z czego 1299 to kobiety, a 1171 to mężczyźni.

Frombork, zwany „klejnotem Warmii” lub „perłą północy”, w swojej ofercie proponuje wiele atrakcji turystycznych, jak również bogatą bazę noclegowo-gastronomiczną. W mieście Frombork znajdują się liczne obiekty zabytkowe, zaliczamy do nich m.in. Zespół Wzgórza Katedralnego, gdzie najstarszą budowlą jest Bazylika Katedralna pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Andrzeja Apostoła, pałac biskupów warmińskich. Najwyższą budowlą na omawianym Wzgórzu jest gotycko-barokowa dzwonnica. Najważniejsze jest jednak to, iż na terenie Fromborka mieszkał i pracował Mikołaj Kopernik, dzięki czemu do tej pory na terenie miasta w obserwatorium można przyglądać się gwiazdom. Najstarszym elementem fortyfikacji Wzgórza Katedralnego jest wieża w północno-zachodnim narożniku warowni, zwana Wieżą Kopernika.

Na terenie Miasta i Gminy Frombork funkcjonują następujące obszary chronione: Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej i jego otulina, Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy.

Ze względu na zachowane obiekty dziedzictwa kulturowego, malownicze położenie i walory przyrodnicze obszar miasta Frombork jest niezwykle atrakcyjny turystycznie. Na terenie miasta oraz obszarów przyległych istnieje wiele możliwości uprawiania turystyki, w tym turystyki aktywnej.

Wody Zalewu Wiślanego są wykorzystywane w celach wypoczynku na plaży jak również na potrzeby uprawiania sportów wodnych, w tym żeglarstwa. Istnieje możliwość korzystania z odkrytego basenu. Będąc we Fromborku, można skorzystać z rejsów po Zalewie Wiślanym do Krynicy Morskiej oraz do Kaliningradu.

W mieście funkcjonuje Zespół Szkół w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika, Gimnazjum im. Parlamentu Europejskiego i Przedszkole „Gwiazdkowe Wzgórze”. Znajduje się tu również Posterunek Policji, Biblioteka Publiczna, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Muzeum Mikołaja Kopernika, Powiatowy Dom Dziecka i Powiatowe Schronisko Młodzieżowe, Apteka, Bank Spółdzielczy, spółka Wodociągi Fromborskie, Gdański Urząd Morski Ochrona Wybrzeża, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Morski Klub Sportowy „Dal”, Klub Sportowy NUMBER ONE ZALEW FROMBORK, Klub „Orliki” (dzieci w wieku 5-10 lat).

Łączna ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na koniec 2007 roku wynosiła łącznie 288 jednostek gospodarczych. Podmioty gospodarcze prowadziły działalność głównie na terenie Fromborka (250 jednostek).

Dominującym sektorem są usługi. Wśród podmiotów przeważają zakłady małe (często firmy jednoosobowe powstałe w oparciu o samozatrudnienie) lub niewielkie firmy rodzinne. Brak jest dużych zakładów pracy, które zapewniałyby zatrudnienie większej liczbie mieszkańców miasta i okolicy. W tej sytuacji największymi pracodawcami na terenie Fromborka są: placówki oświatowe, placówki opieki zdrowotnej, spółka Wodociągi Fromborskie oraz Muzeum Mikołaja Kopernika. Aktywność gospodarcza we Fromborku w dużej mierze koncentruje się wokół usług w sektorze turystycznym. Punkty gastronomiczne, kwatery prywatne, hotele i pensjonaty, camping z polem namiotowym, Powiatowe Schronisko Młodzieżowe oferują gościom miejsca noclegowe o różnym standardzie.

Miasto, dzięki bogatej historii, która nierozdzielnie wiąże się z Mikołajem Kopernikiem, przyciąga turystów z kraju i zagranicy. Wzgórze Katedralne z jego zabytkami i historią jest doskonałym magnesem przyciągającym rzesze turystów.

Odkrycie na terenie Fromborka pokładów wód geotermalnych stwarza możliwość rozszerzenia oferty turystycznej o działalność medyczną i kosmetyczną w oparciu o te zasoby.

W związku z powyższym bez wątpienia turystyka jest we Fromborku dziedziną, w której możliwy jest dalszy rozwój i tworzenie nowych miejsc pracy. Dlatego niezbędne jest pobudzanie aktywności społecznej w zakresie tworzenia bazy dla dalszego rozwoju turystyki w oparciu o wspaniałe walory architektoniczno–przyrodnicze i bazę sportowo-rekreacyjną znajdującą się we Fromborku.

System transportowy w sposób dostateczny wiąże teren miasteczka z podstawowym układem komunikacyjnym kraju, najbardziej dostępna jest tu komunikacja autobusowa.

Miasto jest w 100% zwodociągowane i skanalizowane. Frombork posiada kanalizację deszczową, wyposażoną w instalację oczyszczania wody deszczowej-piaskownik.

W obszarze Fromborka znajdują się 2 kotłownie: kotłownia węglowo-koksowa Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Psychiatrycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej we Fromborku o mocy 450kW oraz kotłownia opalana słomą o mocy 6,5 MW należąca do Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku. Z energii cieplnej dostarczanej z opalanej biomasą gminnej kotłowni korzysta 70% mieszkańców, pozostali mieszkańcy czerpią energię cieplną z własnych domowych pieców, opalanych w większości miałem węglowym.

Aktualnie na terenie miasta i gminy nie funkcjonuje sieć gazowa.

We Fromborku funkcjonuje jedno składowisko odpadów komunalnych.

W miejscowości Frombork znajduje się jedna biologiczna oczyszczalnia ścieków, której przepustowość wynosi 1200 m³ na dobę i zgodnie z projektem może ona obsłużyć 6125 mieszkańców.

III. INWENTARYZACJA ZASOBÓW MIEJSCOWOSCI FROMBORK

3.1. Położenie miejscowości

Miejscowość zlokalizowana jest w Gminie Frombork. Jest to gmina miejsko-wiejska położona, w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie braniewskim. Od strony zachodniej granice gminy wyznacza Zalew Wiślany. Od strony południowo-zachodniej graniczy z dwiema gminami miejsko-wiejskimi powiatu elbląskiego – Tolkmickiem i Młynarami. Od strony południowej z gminą wiejską powiatu braniewskiego – Płoskinią, od strony północnej i wschodniej z gminą wiejską Braniewo. Poprzez granicę państwa na Zalewie Wiślanym obszar gminy graniczy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

POŁOŻENIE GMINY FROMBORK

Źródło: www.polskiegminy.gov.pl

Frombork położony jest nad Zalewem Wiślanym w strefie nadmorskiej w obrębie dwóch mezoregionów: Równiny Warmińskiej i pobraża Staropruskiego. Mezoregion Wysoczyzna Elbląska obejmuje zachodnią część gminy.

Równina Warmińska ma charakter równiny akumulacji zastoiskowej z iłami i glinami, urozmaiconej przez moreny akumulacyjne z piaskami oraz stoki opadające w kierunku doliny Baudy, Narusy i ich dopływów. Dominują tu gleby brunatne i mady. Wśród zbiorowisk leśnych przeważają grądy i łągi.

Pobraże Staropruskie ma charakter równiny akumulacyjnej w strefie nadmorskiej Zalewu Wiślanego z przewagą piasków i pyłów humusowych oraz utworów mułowo-torfowych. Wśród zbiorowisk leśnych przeważają łągi.

Wysoczyzna Elbląska ma charakter wysoczyzny morenowej falistej z przewagą glin piaszczystych i piasków gliniastych. Dominują tu gleby brunatne. Wśród zbiorowisk leśnych przeważają grądy i łągi. Wysoczyzna Elbląska, na terenie gminy i częściowo Równina Warmińska, na terenie gminy i miasta, opadają nieczynnym klifem dawnego morza w kierunku Pobraża Staropruskiego.

Zasoby środowiska przyrodniczego stanowią:

- lasy – o bardzo dużych potencjałach faunistycznych, florystycznych oraz produkcji tlenu i regeneracji powietrza i retencji wody; zajmują one około 32% powierzchni lądowej gminy,
- szuwary i zarośla – o bardzo dużym potencjale faunistycznym i retencji wody oraz średnim potencjale produkcji tlenu i regeneracji powietrza,
- łąki cenne przyrodniczo – o dużym potencjale faunistycznym, produkcji tlenu i regeneracji powietrza i retencji wody,
- starorzecza, stawy i mokradła – o dużym i średnim potencjale faunistycznym, florystycznym oraz bardzo dużym potencjale retencji wody,
- duże tereny gleb torfowych i mułowo-torfowych w północnej części gminy – o bardzo dużym potencjale retencji wody,
- kompleksy gruntów rolnych w III klasie bonitacyjnej – o dużym potencjale rolniczym, które zajmują około 44% powierzchni gruntów rolnych; grunty w IV klasie bonitacyjnej o średnim potencjale rolniczym zajmują około 43% powierzchni gruntów rolnych. Perspektywicznie, obszary złóż kopalin w gminie Frombork występują:
 - żwir – między miejscowościami Krzywiec-Krzyżewo,
 - piasek – na południe od Drewnowa oraz na wschód od terenów zainwestowania Fromborka.

Należy jednak zwrócić uwagę, że nie mogą one być eksploatowane ze względu na ich występowanie w Obszarze Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy.¹

3.2 Klimat

Położenie miasta Frombork w strefie nadmorskiej sprawia, że następuje przenikanie klimatycznego oddziaływania Zalewu Wiślanego i morza w głąb lądu, z czym wiąże się:

- bryza morska, która dociera w głąb lądu na odległość większą niż kilkanaście kilometrów i występuje około 25 dni w roku w półroczu wiosenno-letnim,
- silne wiatry – we Fromborku 66 dni w roku z wiatrem powyżej 10m/s; średnia prędkość wiatru wynosi 5,3 m/s; mały udział cisz – około 2%,
- rozprzestrzenianie się aerozolu morskiego, szczególnie przy wiatrach północno-zachodnich przy prędkości 4-8 m/s, duża zawartość jodu w powietrzu.

Opady we Fromborku są względnie małe z powodu cienia opadowego Wysoczyzny Elbląskiej i wynoszą w roku suchym 369 mm, przeciętnym 589 mm i wilgotnym 751 mm (dane z lat 1961-80). Średnie dzienne usłonecznienie w czerwcu wynosi 8,8 godzin i należy do największych w kraju.

3.3 Hydrografia

Większość obszaru gminy znajduje się w zlewniach rzeki Baudy (dopływy – Lisi Parów i Wierzenka z Czerwonym Rowem) i Narusy, wpływających bezpośrednio do Zalewu Wiślanego. Średnia głębokość Zalewu Wiślanego wynosi 2 m w granicach gminy, przy głębokości maksymalnej 3-3,5 m.

Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego na terenie gminy charakteryzuje się:

- akumulacją materii, w tym zanieczyszczeń w dolinach rzecznych i jej tranzyt w kierunku Zalewu Wiślanego,
- parowaniem wody z dużej powierzchni terenów leśnych i gruntów rolnych o podłożu gliniastym i ilastym (nieprzepuszczalnym dla wody) oraz powierzchni mokradeł Zalewu Wiślanego, lokalnych stawów i starorzeczy.

Wpływ Zalewu Wiślanego na środowisko przyrodnicze gminy Frombork dokonuje się poprzez:

- rozwój morfologiczny strefy brzegowej, podpiętrzanie wód powierzchniowych (m.in. cofka na rzekach Baudzie i Narusie oraz rowach) w wyniku piętrzenia wód Zalewu Wiślanego (różnica

¹ M. Hoffmann, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Frombork, Elbląg 2002

210 cm, od 70 cm ppm do 140 cm ppm; zasilanie wodami morskimi Zalewu Wiślanego przez Cieśninę Pilawską wynosi 17 km³, przy dopływie wód lądowych 3,6 km³),

- wlewy zasolonych wód Zalewu Wiślanego szczególnie w okresie sztormów,
- współzależność poziomu wody w Zalewie Wiślanym i wód podziemnych w obszarze nadzalewowej równiny akumulacyjnej,
- ingresję zasolonych wód do wód podziemnych i w efekcie wzrost zawartości w nich chlorków, szczególnie w obszarze nadzalewowej równiny akumulacyjnej.

Wody powierzchniowe

Rzeka Bauda jest największą rzeką wypływającą z Wysoczyzny Elbląskiej. Jej długość sięga 59 km, z czego około 21,2 km dolnego odcinka znajduje się w powiecie braniewskim. Zlewnia rzeki o powierzchni 361,1 km² charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą, od pagórkowatej w górnym biegu do falistej, a nawet płaskiej w dolnym biegu rzeki. Niemal na całej długości rzeka płynie głęboką doliną o stromych stokach. Uchodzi do Zalewu Wiślanego na północ od Fromborka. Średni przepływ w profilu ujściowym wynosi 2,7 m³/s. Główne dopływy Baudy to: Gardyna, Dzikówka, Okrzejka i dopływ spod Ogrodnik. Największym dopływem Baudy jest Dzikówka o długości 21,7 km.

Rzeka Narusa wypływa z Wysoczyzny Elbląskiej i uchodzi do Zalewu Wiślanego w okolicy Fromborka. Jej długość wynosi 13,2 km, Zlewnia rzeki o powierzchni 43,5 km² charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą, od pagórkowatej w górnym biegu do falistej w dolnym biegu rzeki. Średni przepływ w profilu ujściowym nie przekracza 0,3 m³/s².

Prowadzony jest monitoring regionalny Baudy i Narusy. Poza tym w ramach monitoringu Zalewu Wiślanego prowadzony jest monitoring tych rzek na stanowiskach ujściowych.

Zalew Wiślany

Ze względu na niekorzystne cechy naturalne (duża powierzchnia, mała głębokość) zbiornik jest wyjątkowo podatny na eutrofizację. Podczas intensywnego falowania dochodzi do podrywania osadów dennych, co powoduje uruchomienie zdeponowanych w osadach dennych zanieczyszczeń i zmniejszenie przezroczystości wód. Związki biogenne wnoszone przez dopływy, spływy obszarowe i pochodzące z punktowych źródeł zanieczyszczeń łącznie z zanieczyszczeniami z osadów dennych powodują utrzymywanie się żywności zbiornika

² Program ochrony środowiska powiatu braniewskiego na lata 2004 – 2007, Północno-Wschodni Oddział Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej - Suwałki - 87/5663745, s. 33-34

na wysokim poziomie. Ocena stopnia redukcji zanieczyszczeń w Zalewie jest trudna ze względu na skomplikowane procesy mieszania i wymiany wód, jednak dzięki zrealizowanym dotychczas inwestycjom w zakresie gospodarki ściekowej wymiernym efektem jest znaczna poprawa stanu sanitarnego wód Zalewu Wiślanego.

Wody podziemne

Wody podziemne są głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę, rolnictwa i przemysłu. Pobierana woda jest zużywana na potrzeby gospodarki komunalnej, rolnictwa, leśnictwa oraz przez przemysł na cele produkcyjne. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę w powiecie jest czwartorzędowe piętro wodonośne. Istnieje duża możliwość zanieczyszczenia wód podziemnych występujących w gminie Frombork. Występują tu wody o średniej zasobności.

3.4 Ludność

Liczba ludności zamieszkującej obszar gminy wg stanu na dzień 31.12.2009 roku wynosiła 3776 osób, z czego 1939 to kobiety, a 1837 to mężczyźni (dane z Ewidencji Ludności Urzędu Miasta i Gminy Frombork). Liczba ludności miasta Frombork wynosiła 2470 osób, z czego 1299 to kobiety, a 1171 to mężczyźni.

Tabela 1

Ludność miejscowości Frombork w wieku 15 lat i więcej

<i>Grupy wieku</i>	<i>Ogółem</i>
RAZEM	2136
15-19 lat	179
20-24	232
25-29	202
30-39	362
40-49	316
50-59	411
60 lat i więcej	434

Bezrobotni

Województwo warmińsko – mazurskie należy do regionów o najwyższym poziomie bezrobocia w kraju. Powiat braniewski, w tym także Frombork, podobnie jak pozostałe regiony województwa boryka się z trudnym problemem bezrobocia.

Według danych na dzień 31.12.2009 roku stopa bezrobocia w mieście i gminie sięgnęła 21,5%. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie wyniosła ogółem 390 osób, tj. o 8,6 % więcej w porównaniu do końca 2008 roku, z tego bezrobotni z prawem do zasiłku – 84 osoby, tj. o 9,1 % więcej, bezrobotni bez prawa do zasiłku – 306, tj. o 8,5 % więcej.³ Podstawową przyczyną bezrobocia w gminie jest brak zastępczych miejsc pracy po zlikwidowanych PGR-ach. Jednocześnie wiele małych przedsiębiorstw, które powstawały w połowie lat 90-tych uległo likwidacji. Postawa osób pozostających bez pracy często objawia się brakiem inicjatywy i poczuciem bezradności. Z drugiej strony wyuczona bezradność bywa sposobem na łatwe korzystanie z opieki socjalnej oferowanej przez placówki pomocy społecznej.

Statystyki bezrobocia w gminie Frombork przeprowadzone w ciągu ostatnich lat wskazują na ustabilizowanie się poziomu bezrobocia. W ciągu każdego roku zauważalny jest w okresie letnim nieznaczny spadek liczby bezrobotnych. Taka sytuacja wskazuje, że część z tych osób sezonowo znajduje zatrudnienie. Sytuację w zakresie stanu i poziomu bezrobocia w poszczególnych miesiącach w roku 2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2

Miasto i gmina Frombork (dane za rok 2009)

Miesiąc	Bezrobotni zarejestrowani		Z prawem do zasiłku		%
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Styczeń	382	203	83	37	21,73
Luty	384	204	85	39	21,91
Marzec	384	193	91	40	23,70
Kwiecień	366	178	85	34	23,22
Maj	347	164	76	31	21,90
Czerwiec	331	159	78	33	23,56
Lipiec	340	164	78	33	22,94
Sierpień	326	162	76	33	23,31
Wrzesień	351	173	86	38	24,50
Październik	377	185	85	38	22,55
Listopad	398	193	81	37	20,35
Grudzień	390	188	84	38	21,54

³ Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Braniewie na dzień 31.12.2009

Niepokojącym jest fakt, że spada odsetek bezrobotnych z prawem do zasiłku. Stwarza to zagrożenie marginalizacją społeczną tej grupy osób.

Spółeczność osób bezrobotnych jest grupą wymagającą wsparcia, którego celem powinno być podniesienie lub dostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, jak również zapobieżenie długotrwałemu bezrobociu i marginalizacji społecznej.

Niepełnosprawni

Grupa osób niepełnosprawnych w gminie Frombork liczy 644 osoby, z czego 416 mieszka na obszarach wiejskich, a 228 na obszarach miejskich gminy. Aktywność zawodowa tej grupy jest bardzo niska i wynosi dla obszaru całej gminy 13,4 %. Oznacza to, że 86,6 % niepełnosprawnych w gminie nie pracuje, nie prowadzi działalności gospodarczej i nie jest zarejestrowana jako bezrobotni.

Struktura wykształcenia tej społeczności jest dużo gorsza niż struktura wykształcenia ogółu mieszkańców gminy. Największą grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym lub niższym, które stanowią aż 57,8 %. Następną grupę pod względem udziału w ogólnej liczbie niepełnosprawnych w gminie Frombork, stanowią osoby z wykształceniem średnim 15,2 %.

Biorąc powyższe pod uwagę, grupę osób niepełnosprawnych w gminie Frombork należy zaliczyć do grup społecznych wymagających wsparcia. Działania wspierające powinny dotyczyć w głównej mierze uzupełnienia wykształcenia i wzmocnienia aktywności zawodowej i społecznej tej grupy.

3.5 Gospodarka

Ilość podmiotów gospodarki narodowej na koniec 2006 roku ukształtowała się na poziomie 271 jednostek. Podmioty gospodarki narodowej gminy Frombork stanowią około 10 % wszystkich podmiotów na terenie powiatu braniewskiego.

Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Frombork na koniec 2006 roku, przedstawiła się następująco: w układzie przestrzennym dominują podmioty zlokalizowane w mieście. Stanowią one 86 % wszystkich podmiotów na terenie gminy. Należy zwrócić przy tym uwagę, że w żadnej z sąsiadujących porównywalnych gmin nie ma takiej dysproporcji.

W strukturze własności zdecydowana większość stanowią podmioty prywatne.

Biorąc pod uwagę formę organizacyjno - prawną, najwięcej podmiotów gospodarki narodowej (75,2 %) w gminie Frombork działa w postaci przedsiębiorstw osób fizycznych.

Następną pozycję w strukturze form organizacyjno - prawnych zajmują spółki prawa handlowego. Ich ilość na koniec 2006 roku wyniosła 7.

Ważniejsze podmioty gospodarki narodowej w gminie Frombork w roku 2007

Tabela nr 3

Wyszczególnienie		Ogółem	Przedsiębiorstwa państwowe	Spółki prawa handlowego	Spółdzielnie	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
Frombork 2007	a	233	0	6	1	174
	b	38	0	1	0	32
	c	271	0	7	1	206

a – obszar miejski, b – obszar wiejski, c – razem Źródło: GUS Bank Danych Regionalnych

3.6 Infrastruktura

3.6.1 System komunikacji

Na system komunikacji miejscowości Frombork składają się drogi kołowe. Do najważniejszych dróg przebiegających w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości należą:

- droga krajowa nr 22 - 2 km,
- droga wojewódzka nr 504 relacji Elbląg-Braniewo,
- droga wojewódzka nr 505 relacji Młynary-Frombork,
- drogi powiatowe, w tym drogi 11,44 km, ulice 4,577 km,
- drogi gminne – 11,2 km,
- linia kolejowa relacji Elbląg – Braniewo (obecnie nieeksploatowana przez PKP, linia zabytkowa, tzw. kolej nadzalewowa).

Komunikacja masowa opiera się na komunikacji autobusowej. Komunikacja kolejowa praktycznie nie istnieje.

System transportowy w sposób dostateczny wiąże teren miasteczka z podstawowym układem komunikacyjnym kraju.

3.6.2 Gospodarka wodno-ściekowa

Miasto Frombork posiada kanalizację deszczową. Wyposażona jest ona w instalację oczyszczania wody deszczowej – piaskownik. Adaptuje się system kanalizacji deszczowej w mieście wraz z likwidacją dzikich połączeń kanalizacji sanitarnej oraz wyposażenia odprowadzeń do cieków i kanałów melioracyjnych w separatory.

Na terenie miasta Frombork znajduje się jedno zbiorowe głębinowe ujęcie wody. Miejscowość jest zwodociągowana w 100%. Długość linii wodociągowej na terenie miasta wynosi 8,7 km, natomiast na obszarze całej gminy wynosi 25,1 km. Stanowi ona w całości własność gminy, siecią woda doprowadzana jest do 387 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Korzysta z niej 3362 osoby, w tym 2470 mieszkańców miejscowości Frombork.

Sieć kanalizacyjna w miejscowości Frombork w całości jest własnością gminy. Jej długość wynosi 5,3 km w całej gminie. We Fromborku podłączonych było do niej w 2009 roku 177 budynków mieszkalnych i budynków zbiorowego zamieszkania. Łącznie w tym okresie korzystało z niej około 2257osób.

W miejscowości Frombork znajduje się jedna biologiczna oczyszczalnia ścieków. Przepustowość oczyszczalni wynosi 1200 m³ na dobę i zgodnie z projektem może obsłużyć 6125 mieszkańców. Wg stanu na koniec 2009 roku wspomniana oczyszczalnia obsługiwała 2257osób. Łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi w roku 2009 oczyszczono w niej 320 dam³ (dekametrów sześciennych)⁴.

Na terenie gminy funkcjonuje jedno składowisko odpadów komunalnych we Fromborku. Część odpadów komunalnych wywożona i porzucana jest w miejscach przypadkowych lub zwyczajowo traktowanych przez niektórych mieszkańców jako wysypiska.

3.6.3 Elektroenergetyka, ciepłownictwo i gazownictwo

Teren miasta obsługiwany jest przez 15 stacji przesyłowych energii elektrycznej o sumarycznej mocy znamionowej 6,3 MVA. Aktualnie planowane jest uruchomienie jednej elektrowni wiatrowej o mocy 2 MW w gminie Frombork.

Gmina Frombork korzysta z ciepła pochodzącego z dwóch kotłowni, są to:

- kotłownia węglowo-koksowa Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Psychiatrycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej we Fromborku o mocy 450kW,
- kotłownia Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku opalana słomą, o mocy 6,5 MW.

W latach 2001-2003 został zmodernizowany miejski system dostawy i wytwarzania ciepła z tradycyjnego na ciepło pozyskiwane z biomasy. Kotłownia opalana biomasą dostarcza ciepło na potrzeby 70% mieszkańców miasta. Część mieszkańców Fromborka posiada własne źródła ciepła w postaci pieców, w szczególności w osiedlach domków jednorodzinnych. Są to głównie piece opalane miałem węglowym⁵.

⁴ Urząd Statystycznych Baza Danych Regionalnych, 1 dam = 10 m

⁵ Dane UMiG Frombork

Aktualnie na terenie gminy Frombork nie funkcjonuje sieć gazowa. W związku z zakładanym rozwojem gazownictwa w Polsce przyjmuje się, że w obszarze gminy zostanie wprowadzony gazociąg wysokiego ciśnienia, który łączyć będzie Braniewo z Elblągiem, poprzez gminę Tolkmicko.

3.7 Potencjał kulturowy i turystyczny

3.7.1 Historia miejscowości

Frombork położony jest nad brzegiem Zalewu Wiślanego, nad krańcami niziny Młynarskiej i Wysoczyzny Elbląskiej, pomiędzy rzekami Baudą i Narusą. Powstanie miasta związane było z przeniesieniem diecezji z Braniewa do Fromborka przez biskupa I Fleminga pomiędzy 1270-1278 r. i powołaniem kapituły katedralnej. Pierwszymi osadnikami na tych terenach byli przybysze z Lubeki, doloniecscy Saksończycy i Flamandzcy. Na historyczne dzieje Fromborka składają się cztery okresy. Pierwszy datuje się od powstania grodu do 1466 r., kiedy to miasto było w pewnym zakresie uzależnione od zakonu krzyżackiego, drugi od 1466 r. do 1772 r. - to przynależność Fromborka do Rzeczypospolitej, trzeci od 1772 r. do 1945 r. to tzw. okres prusko - niemiecki i czwarty datowany od 1945 r. - ponowne włączenie miasta w granice Polski. Frombork ze względu na swe położenie był obiektem licznych napaści i wojen. Opanowanie miasta dawało możliwość kontrolowania Zalewu Wiślanego i szlaku lądowego z Malborka do Królewca. Od XV wieku Frombork był atakowany przez wojska polskie, krzyżackie, szwedzkie i rosyjskie. Szczególnie okupacja wojsk szwedzkich w XVII w. przyczyniła się do wywiezienia z Fromborka cennych zasobów archiwalnych i bibliotecznych. Ponadto do upadku miasta przyczyniły się kataklizmy losowe. Największy pożar w mieście kroniki odnotowały 10 października 1703 r. strawił on całe miasto, z wyjątkiem kościoła farnego. Zajęcie Warmii przez Prusy w 1772 r. odebrało biskupom i kanonikom ich dobra ziemskie, pozbawiając podstaw bytu i zubażając diecezję. Wkrótce prowadzone na jej terenie wojny napoleońskie wyniszczyły kraj kontrybucjami, głodem i chorobami. Z tych klęsk miasto już się nie podniosło: od XIX w. prowadziło żywot małej osady rybackiej, pozbawionej możliwości rozwoju. Z liczącego się strategicznie punktu u wód Zalewu Wiślanego stało się osadą, którą nawet w połowach zdystansowało sąsiednie Tolkmicko. Jednocześnie z początkiem XIX w. Frombork zaczyna słynąć jako miejsce pracy, życia i śmierci Mikołaja Kopernika. W 1945 r. zabudowa miasta kolejny raz ulega zniszczeniu. Ocalał jedynie kościół katedralny. Zniszczenia zabudowy miejskiej powstałe w wyniku działań wojennych szacuje się na około 60 - 70%. Większość domów pozbawiona była dachów, z kilku zachowały się tylko fragmenty murów.

Nieznacznie zrujnowany ratusz z początku XX w. i wiele domów mieszkalnych w nie najgorszym stanie rozebrano przed 1954 r. Z historycznej zabudowy mieszkalnej po rozbiórkach zachowało się siedem domów na starym mieście i niewiele więcej na terenie szpitalnego przedmieścia. Poważnie uszkodzony został gotycki kościół parafialny p.w. św. Mikołaja, średniowieczna Baszta Rybacka oraz Wieża Wodna.

3.7.2 Obiekty zabytkowe

Zachowane obiekty zabytkowe na terenie Fromborka to przede wszystkim zespół Wzgórza Katedralnego. Wielokrotnie niszczone i przebudowywane zachował mimo to wiele podstawowych elementów średniowiecznego założenia architektonicznego. Od 1948 r. opiekę nad tym zabytkiem, poza katedrą i kapitułarzem, sprawuje Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku.

Najstarszą budowlą Wzgórza Katedralnego, a zarazem miasta, jest Bazylika Katedralna pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Andrzeja Apostoła, wzniesiona w latach 1329-1388. Jest ona budowlą gotycką, halową, trójnawową o długości ok. 97 m, szerokości wynoszącej od 12 m w prezbiterium do 22 m w głównym korpusie i wysokości od posadzki do zwornika sklepienia 16,5 m. Bazylika posiada kilka przybudówek, w tym dwie kaplice: św. Jerzego (tzw. Kaplica Polska) - powstała ok.1500 r., **Zbawiciela** (zwana kaplicą Szembeka) - barokowa z 1735 r. Najważniejsze zabytki w Katedrze:

- 1) **późnogotycki poliptyk** (do połowy XVIII w. ołtarz główny), fundowany w 1504 r. przez biskupa Łukasza Watzenrode, wuja Mikołaja Kopernika,
- 2) **kamienny portal** w krużganku zachodniej z XIV w.,
- 3) malowane **epitafium kanonika Bartłomieja Boreschowa** powstałe po 1426 r.
- 4) **krucyfiks z końca XV w.** w łuku tęczowym,
- 5) **fragmenty stali gotyckich** w prezbiterium,
- 6) **gotyckie płyty nagrobne**,
- 7) **prospekt organowy** z 1683 r.
- 8) **epitafium Mikołaja Kopernika** z połowy XVIII w. na pierwszym filarze nawy głównej.

Innym ważnym obiektem Wzgórza Katedralnego jest dawny pałac biskupów warmińskich. Ta gotycko-barokowa budowla (XIV-XVIII w.), umieszczona w południowo-wschodnim odcinku warowni, spłonęła w 1945 r. W latach 1965-1970 pałac odbudowano na potrzeby muzealne. Dziś turystom udostępniane są w nim wystawy stałe: „Mikołaj Kopernik”, „Frombork w zabytkach kultury materialnej”, „Z dziejów astronomii” oraz liczne ekspozycje

okresowe: kartografia, ikonografia miast, historia oficyn wydawniczych i księgozbiorów warmińskich.

Najwyższą budowlą na Wzgórzu Katedralnym jest gotycko-barokowa dzwonnica, postawiona w drugiej połowie XVII w. na obronnym oktagonie, istniejącym od połowy XIV w. Ten zniszczony i wypalony w 1945 r. obiekt odbudowano w latach 1972-1973. W przyziemiu mieści się muzealne planetarium wyposażone w aparaturę firmy Zeiss, która wyświetla na kopule o średnicy 8 m obrazy nieba, widocznego z dowolnego miejsca na Ziemi, z wybranych lat, każdej pory dnia i roku. Na wyższych kondygnacjach w sezonie letnim prezentowane są wystawy sztuki współczesnej. W dzwonnicy zamieszczone jest wahadło Foucaulta, jedyny w Polsce przyrząd do obserwacji dobowego ruchu wirowego Ziemi. Na wysokości ok. 70 m n.p.m. znajduje się taras widokowy, z którego można podziwiać panoramę okolic Fromborka.

Najstarszym elementem fortyfikacji Wzgórza Katedralnego jest wieża w północno-zachodnim narożniku warowni, zwana Wieżą Kopernika. Ciekawe obiekty zabytkowe można znaleźć także poza murami Wzgórza Katedralnego. Od zachodu i południa stoją dawne siedziby kanoników fromborskich – tzn. kanonie. Pierwsze źródłowe wzmianki o nich pochodzą z 1310 roku. We wschodniej części miasta turystyczną atrakcją jest zespół poszpitalny św. Ducha z gotycką kaplicą św. Anny z końca XIV w. Przetrwiał on w niezmienionej formie od końca XVII w. W 1945 r., podobnie jak wiele innych zabytkowych budowli został poważnie zniszczony i opuszczony. W latach 1978-1980 został odbudowany. Najcenniejsze elementy wystroju to:

- 1) malowidło ścienne w kaplicy św. Anny, przedstawiające **Sąd Ostateczny** z początku XV w.
- 2) dwa piece łaźiebne z początku XV w. - udostępnione do zwiedzania dzięki odkrywce archeologicznej
- 3) płyty epitafijne z XVII w.
- 4) ambona z XVIII w.

W salach szpitalnych ekspozycja nabytków Muzeum do powstającego działu historii medycyny oraz **wystawa warmińskiej rzeźby i malarstwa XVII - XVIII w.** Od strony południowej **ogród** - herbarium z uprawami ziół leczniczych.

Z zabytkowych obiektów obok obiektów architektonicznych na terenie miasta znajdują się liczne pomniki i tablice pamiątkowe istotne z kulturowego punktu widzenia, są to:

1. Pomnik Mikołaja Kopernika, dłuta prof. Mieczysława Woltera. Rzeźba z brązu, cokół z granitu. Odsłonięty 15 lipca 1973 r. w czasie uroczystości 500-lecia urodzin wielkiego astronoma i kanonika kapituły warmińskiej.

2. Pomnik ufundowany przez Społeczeństwo Fromborka w hołdzie poległym żołnierzom Armii Radzieckiej w czasie wyzwania Fromborka i okolic. - 1985 r.
3. Kamienny pomnik upamiętniający exodus i tragiczną śmierć tysięcy mieszkańców Prus Wschodnich w wodach Zalewu Wiślanego w 1945 r. Odsłonięty i poświęcony 26 maja 2001 r. przez abp. Edmunda Piszczka i Malfreda Runhau.
4. Tablica ufundowana w dowód wdzięczności społeczeństwa miasta i gminy Frombork harcerzom, uczestnikom operacji 1001 Frombork oraz wszystkim, którzy swoją pracą w latach 1967-1973 odbudowali z ruin miasto Mikołaja Kopernika. Tablica ufundowana przez Dobromirę i Zygmunta Czarneckich - 2003 r..
5. Obelisk z tablicą ufundowaną przez społeczeństwo Fromborka, Mikołajowi Kopernikowi w 500-tną rocznicę urodzin- 1973 r.
6. Cmentarz kanonicki - grupa ukrzyżowanie, rzeźba (kopia) znanego witrzburskiego mistrza Tilemana Niemenschneidera, wykonana przez freiburskiego rzeźbiarza Steina ok. 1908 roku.
7. Tablica wmurowana w ścianę budynku poczty, ufundowana przez społeczeństwo Fromborka uczestnikom operacji Frombork - 1001.
8. Tablica poświęcona pamięci poległych mieszkańców (u podnóża Pałacu Biskupiego) – 2004 r.

Tabela nr 4

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru obiektów zabytkowych (stan na 25.04.2005)

Miejscowość	Ulica	Numer	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu
Frombork	Kapelańska	002	Kamienica mieszczańska	F/54	19 października 1958
		008	Baszta Południowa (wieża prochowa)	F/18	15 października 1958
		008	Wieża Kopernika	F/3	15 października 1958
		011	Kanonia p.w. św. Ignacego wraz z ogrodzeniem	F/8	15 października 1958
		013	Kanonia p.w. Matki Boskiej Wniebowziętej	F/20	15 października 1958
		015	Kanonia p.w. św. Ludwika	F/21	15 października 1958
		008	Budynek administracyjny - Nowy Wikariat	F/14	15 października 1958
		008	Dawny kapitularz	F/6	15 października 1958

	008	Budynek Muzeum M. Kopernika (zach.) - Kuria NMP	F/13	15 października 1958
	008	kustodia - budynek muzeum M. Kopernika (wsch.)	F/60	15 października 1958
		Założenie Urbanistyczne Starego Miasta	F/61	15 października 1958
	008	Mury obronne Wzgórza Katedralnego	F/10	15 października 1958
	008	Brama Zachodnia Zespołu Katedralnego	F/19	15 października 1958
Elbląska	005	Kościół pogrzebowy z domem mieszkalnym- d. kościół ewangelicki z pastorówką	472/95	3 lipca 1995
		Wieża Wodociągowa	126/89	27 lipca 1989
	008	Budynek mieszkalny (dawny wikariat)	F/12	19 października 1958
	011	Budynek starej szkoły	58/82	28 kwietnia 1982
Braniewska		Kapliczka przydrożna p.w. św. Jerzego	660/67	12 października 1967
Błotna	002	Dom mieszkalny w obrębie murów	563/98	19 maja 1998
Basztowa, Rybacka		Baszta Żeglarska	F/57	17 października 1958
		Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja wraz z działką nr 42	484/95	8 grudnia 1995
Katedralna		Kanał wodny	1305	27 czerwca 1968
	008	Pałac Biskupi - Ferbera	F/15	15 października 1958
Krasickiego	008	Kanonia p.w. św. Pawła	F/59	15 października 1958
Szpitalna	030	Dom mieszkalny	F/53	19 października 1958
Stara	006	Zespół Szpitala św. Ducha i Kaplicy św. Anny - F/1	477/95	23 listopada 1995

	006-010	Szpital św. Ducha i Kaplica św. Anny	A/19	27 czerwca 1953
	008	Budynek mieszkalny	663/67	16 października 1967
Sanatoryjna		Cmentarz kanoników wraz z zachowanymi nagrobkami, rzeźbą "Ukrzyżowanie", ogrodzeniem i zielenią	519/96	29 listopada 1996
Mickiewicza	011	Kościół p.w. św. Mikołaja	F/2	27 czerwca 1953
	011	Ogrodzenie przy kościele św. Mikołaja	F/56	17 października 1958
	011	Dzwonnica przy kościele św. Mikołaja	F/58	17 października 1958
Krasickiego	002	Kanonia p.w. św. Stanisława	F/24	15 października 1958
Katedralna	008	Brama Południowa Zespołu Katedralnego	F/11	15 października 1958
Krasickiego	004	Kanonia p.w. św. Piotra	F/22	15 października 1958
Katedralna	008	Brama Północna Zespołu Katedralnego	F/17	17 października 1958
		Kapliczka	483/95	27 października 1995
		Kościół Katedralny p.w. NMP i św. Andrzeja - zmiana decyzji F/5 z 9.03.57	F/5/57/ 478/95	4 października 1995
	008	kościół p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Andrzeja, Kaplica Szembeka	F/5	9 marca 1957
	011	Brama ogrodzenia Kurii p.w. św. Ignacego	661/67	16 października 1967
	006	Pałac Biskupi	662/67	16 października 1967
	011	Budynek	F/55	19 października 1958
	008	Wieża Radziejowskiego (Dzwonnica)	F/19	17 października 1958
	008	Baszta Wschodnia Zespołu Katedralnego	F/7	15 października 1958

	008	Baszta Północna Zespołu Katedralnego	F/27	15 października 1958
Rybacka	012	Magazyn	A-1646/E	4 listopada 1999
Krasickiego	003	Kanonia p.w. św. Michała	F/23	15 października 1958

Źródło: *Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie*

3.7.3 Walory przyrodnicze

Na terenie miasta i gminy Frombork funkcjonują następujące obszary chronione:

1. Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej i jego otulina.
2. Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych ekosystemów powinno zapewnić zachowanie stanu względnej równowagi ekologicznej „systemów przyrodniczych”. Charakter gospodarki prowadzonej na obszarach chronionego krajobrazu regulują przepisy prawne zabezpieczające stan środowiska. Wprowadzają one m.in. zakaz lokalizacji zakładów przemysłowych i obiektów uciążliwych dla środowiska, zakaz prowadzenia działalności niekorzystnie wpływających na krajobraz, w tym dbałość o styl budownictwa dostosowany do lokalnych tradycji⁶.

1. Rezerwaty przyrody.

Na terenie gminy Frombork funkcjonują:

- Rezerwat przyrody „Nowy Wiek”, którego przedmiotem ochrony jest fauna i flora.
- Rezerwat przyrody „Ujście rzeki Pasłęki”, którego przedmiotem ochrony jest awifauna.

2. Pomniki przyrody.

Na terenie miasta Fromborka znajduje się 10 drzew uznanych za pomniki przyrody (3 dęby, 3 jesiony, 2 buki, 2 klony).

6. Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskich

Na mocy uchwały nr VI/51/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Elblągu z dnia 26 kwietnia 1985 r. utworzono Park Krajobrazowy Wzniesienie Elbląskie o powierzchni 13460 ha ze strefą ochronną liczącą 22779 ha. Park wraz z otuliną znajduje się na terenie gmin: Elbląg, Tolkmicko, Milejewo i Frombork. Z czasem nazwę parku zmieniono, obecnie zwie się on Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej.

⁶ Program ochrony....., str. 23

Mezoregion Wzniesienia Elbląskie to falista wysoczyzna morenowa wznosząca się do 197 m n.p.m. i opadająca stromymi krawędziami ku Żuławom Wiślanym, Równinie Warmińskiej i Zalewowi Wiślanemu. Wysoczyznę tworzy falista i pagórkowata morena denna oraz wzgórza o niewyjaśnionej dotychczas genezie. Znaczna wysokość względna tej izolowanej wysoczyzny jest przyczyną ciągle aktywnych procesów erozji wodnej. Na skutek dużego, sięgającego 2% spadku, potoki wcięły się mocno w gliniasto-piaszczyste podłoże, złobiąc głębokie koryta. W rejonie krawędzi wysoczyzny mają one charakter wąwozów o głębokości do 60 m. W środkowej, najwyższej części wysoczyzny deniwelacje sięgają 30 m. W strefie krawędziowej wzrastają do 50 m, a w okolicach Suchacza i Kadyn przekraczają 100 m. W wyniku złożonej morfogenezy Wysoczyzna Elbląska zawiera różnorodne formy i typy rzeźby, od płaskorówninnej do wzgórzowej z licznymi zagłębieniami bezodpływowymi i dolinami erozyjnymi. Na odcinku od Janowa poprzez Elbląg, Rubno, Nadbrzeże, Suchacz do Kadyn i dalej między Tolkmickiem a Fromborkiem widoczne są ślady wybrzeża klifowego Morza Lityńskiego sprzed 5-9 tysięcy lat. W granicach parku krajobrazowego znajduje się jednak tylko około 30% powierzchni mezoregionu. Park obejmuje północne tereny kulminacyjne części jednostki fizjograficznej Wzniesienia Elbląskie oraz strefę terasy akumulacyjnej południowo-wschodniego brzegu Zalewu Wiślanego. Powierzchnię parku w 50% pokrywają lasy w przewadze bukowe z domieszką dębu, lipy, klonu, jesionu. W otulinie zdecydowanie przeważają użytki rolne, w granicach otuliny znajduje się też część Zalewu Wiślanego. Tak więc park z otuliną w swych granicach zawierają i łączą leśne krajobrazy wyżynne i pejzaż morski.

Na terenie parku istnieje 5 rezerwatów przyrody:

- Jezioro Drużno
- Kadyński Las wraz z bardzo ciekawym zespołem klasztornym oo. Franciszkanów
- Pióropusznikowy Jar
- Zatoka Elbląska
- Buki Wysoczyzny Elbląskiej

3.7.4 Flora i fauna

W bogatej szacie roślinnej parku występuje wiele roślin objętych ochroną gatunkową, są to m.in.: tojad dzióbaty, wawrzynek wilczełyko, naparstnica zwyczajna, skrzyp olbrzymi, widłak wroniec i widłak goździsty, bagno zwyczajne, lilia złotogłów, pióropusznik strusi, gnieźnik leśny, storczyk plamisty, kruszczyk szerokolistny, podkolan biały, grązel żółty, grzybień biały, barwinek pospolity.

Warto też wymienić taksony wyróżniające florę tego parku: czosnek niedźwiedzi, arcydzięgiel litwor, czartawa drobna, skrzyp olbrzymi, manna gajowa, kosmatka gajowa, pióropusznik strusi, lepiężnik biały, lepiężnik kutnerowaty, żebrowiec górski.

Spośród dużych ssaków licznie występuje tu jelen, sarna, dzik. Wspomnieć też należy o żyjącym tu na wolności jeleniu sika. Sprowadzony on został przez właściciela Kadyn - Birkrnera w połowie XIX w.

Spośród licznych ptaków na uwagę zasługują: ohar, bielik, trzmiełojad, jastrząb, krogulec, orlik krzykliwy, rybołów, żuraw, gołąb siniak, zimorodek, dzięcioł zielony.

3.7.5 Wody

Największymi strumieniami, które rzeźbiąc jary i wąwozy upiększają Wysoczyznę są: Stradanka, Grabianka, Olszanka, Kamionka oraz Kumiela ze Srebrnym Potokiem. W korytach potoków spoczywa wiele głazów narzutowych, szczególnie licznie występują w zlewni Kumieli i Srebrnego Potoku. Uroku terenowi parku dodają małe jeziora (np. Jezioro Stare i Jezioro Martwe, z których początek bierze Kumiela), liczne oczka wodne i niewielkie mokradła. Z krawędzi Wysoczyzny, z punktów widokowych usytuowanych na wysokościach 90-160 m n.p.m. roztaczają się piękne widoki na sąsiadujące z parkiem Żuławy Wiślane z jeziorem Drużno i ujściem Nogatu, Zalew Wiślany i dalej na Mierzeję Wiślaną.

3.7.6 Turystyka

Ze względu na zachowane obiekty dziedzictwa kulturowego, malownicze położenie i walory przyrodnicze obszar miasta jest niezwykle atrakcyjny turystycznie. Na terenie miasta oraz obszarów przyległych istnieje wiele możliwości uprawiania turystyki, w tym turystyki aktywnej. Wody Zalewu Wiślanego są wykorzystywane w celach wypoczynku na plaży jak również na potrzeby uprawiania sportów wodnych, w tym żeglarstwa. Istnieje możliwość korzystania z odkrytego basenu. Będąc we Fromborku, można skorzystać z rejsów po Zalewie Wiślanym do Krynicy Morskiej oraz do Kaliningradu.

Wytyczonych jest szereg dróg rowerowych, którymi można dotrzeć do najciekawszych miejsc.

Ponadto we Fromborku organizowanych jest wiele imprez kulturalnych i rozrywkowych. Należą do nich:

- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej (lipiec-sierpień)
- Ogólnopolski Zlot Miłośników Astronomii (sierpień),
- Zlot Honorowych Obywateli Fromborka
- Dni Fromborka

Istotną rolę pełnią **placówki astronomiczne**:

1. Planetarium znajduje się w dzwonnicy zwanej Wieżą Radziejowskiego. Wyposażone w aparaturę firmy Carl Zeiss wyświetla na kopule o średnicy 8 m obrazy nieba widoczne z dowolnego miejsca na Ziemi, pory dnia i roku. Przedstawia na sztucznym niebie drogę Słońca, planet, komet i sztucznych satelitów oraz obrazy ponad 6000 gwiazd.
2. Obserwatorium Astronomiczne - ok. 1,5 km na południowy - zachód od Fromborka, na wzniesieniu o wysokości 47 m n.p.m. (tzw. Góra Żurawia). Dysponuje **pawilonami** z instrumentami do obserwacji nieba - teleskopy, lunety: tarasem obserwacyjnym oraz budynkiem mieszczącym pracownię, podręczną bibliotekę i ciemnię fotograficzną. Obserwatorium służy głównie celom dydaktycznym. Latem gości miłośników astronomii zgrupowanych w ramach akcji oświatowej pt. **Wakacje w Planetarium i Obserwatorium**.

3.8 Lokalne centra kultury

3.8.1 Biblioteka Publiczna

Na terenie Fromborka funkcjonuje Biblioteka Publiczna obsługująca teren miasta i gminy Frombork. Liczy obecnie 26 727 woluminów. Skorzystały z niej w 2009 roku 344 osoby, które

łącznie wypożyczyły 14 833 książek. Biblioteka udostępnia mieszkańcom Fromborka 3 zestawy komputerowe. Biblioteka jest własnością gminy.

3.8.2 Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury prowadzi działalność kulturalno-sportową dla Miasta i Gminy Frombork. Mieści się na Osiedlu Słonecznym w budynku pełniącym funkcję oświatowo-kulturalną. Mieści się w nim również, samorządowe przedszkole „Gwiazdkowe Wzgórze” oraz Biblioteka Publiczna. Ośrodek otwarty jest sześć dni w tygodniu w godzinach od 10⁰⁰ do 19⁰⁰.

Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Kultury podlegają trzy Sołeckie Centra Kultury z przyległymi boiskami i placami zabaw (w Jędrychowie, Wielkim Wierznie i Narusie) oraz stadion miejski.

Mimo ograniczonej powierzchni w Ośrodku działają:

- sekcja plastyczna, przeznaczona dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkoły podstawowej,
- sekcja muzyczna, nauka gry na gitarze, skupiająca dzieci z Fromborka, Narusy i Bogdan,
- zespół wokalny „Warmianki”
- sekcja fotograficzno-dziennikarska,
- sekcja siłaczy, grupa nieformalna skupiająca 25 stałych uczestników.

Ponadto dużym zainteresowaniem wśród młodzieży cieszy się tenis stołowy, gra „piłkarzyki” oraz szachy.

Obecne zasoby lokalowe, materialne oraz kadrowe, jakimi dysponuje Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury są niewystarczające. Istnieje potrzeba stworzenia nowych pracowni, zakupienie wyposażenia oraz zatrudnienie dodatkowych instruktorów. Jest to zadanie na najbliższe lata.

Stadion miejski pełni funkcję sportowo-rekreacyjną oraz okazjonalnie kulturalną. Korzystają z niego mieszkańcy miasta i gminy Frombork oraz gmin ościennych. Z płyty głównej stadionu korzystają „Orliki” 5-10 letni uczniowie Zespołu Szkół grający w piłkę nożną oraz Formacja Zdrowych Serc uprawiająca różne formy sportu. Ponadto prowadzone są tu treningi i rozgrywki grupy najmłodszych piłkarzy „Żaków” oraz dwóch drużyn młodzieżowych.

Przyszłość fromborskiej a może polskiej piłki?????

Formacja Zdrowych Serc

Silacze

Solistki sekcji muzycznej

Na stadionie odbywają się zajęcia dla seniorów- uczestników Uniwersytetu Trzeciego Wieku - northing walking i grupy nieformalnej „Formacja Zdrowych Serc” uczestników wielu imprez masowych lokalnych i ponadlokalnych, skupiającej 25 stałych uczestników w różnym wieku.

**Plan pracy Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury na 2010 rok – imprezy realizowane
w roku 700-lecia Fromborka**

styczeń 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Powitanie nowego jubileuszowego 2010 roku - Bal Noworoczny	MGOK	UMiG
2. Start 18 Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy - światełko do nieba	MGOK	Zespół Szkół, OSP Frombork, Policja

luty 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Urodziny Kopernika - inscenizacja w Zespole Szkół - kiermasz zorganizowany przez Szkołę Podstawową	Zespół Szkół	MGOK
2. Urodziny Kopernika - uroczysta msza święta wraz z odsłonięciem Epitafium po konserwacji, z udziałem Arcybiskupa Ziemby - złożenie kwiatów pod pomnikiem Kopernika	Parafia Rzymsko – Katolicka, UMiG	UMiG
3. Zimowy Marszobieg Terenowy po Gminie Frombork	MGOK	UMiG, Sołectwa

marzec 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Dzień Kobiet - pokaz mody średniowiecznej lub renesansowej - wybór kandydatki na Annę Szyling oraz kandydata na Mikołaja Kopernika	MGOK	UMiG, Muzeum M.Kopernika
2. 1 Fromborski Zjazd Krystyn i Bożen Frombork 2010	Komitet Organizacyjny Zjazdu	UMiG, MGOK, Zespół Szkół
3. 3 Konkurs potraw, palm i pisanek wielkanocnych	MGOK	KGW Wielkie Wierzno

kwiecień 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Debata popularno – naukowa: „Tożsamość Mikołaja Kopernika i jego rola w historii”	Przedstawiciele świata nauki z miast Kopernikowskich	Urząd Wojewódzki w Olsztynie
2. Grand Prix Warmii, Żuław oraz Kujaw w brydżu sportowym	MGOK	Leonard Kotowski, Wojewódzki Związek Brydża Sportowego
3. Harcerski Rajd Pieszy „BORYNA” – na tropie Fromborka	Komenda Hufca ZHP Braniewo	

maj 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Fromborskie Święto Rybaka	MGOK	UMiG, Rybacy z Fromborka
2. Zlot przedstawicieli szkół noszących imię Mikołaja Kopernika	Zespół Szkół	Kuratorium Oświaty
3. Bieg 700 kilometrów na 700 lecie Fromborka	MGOK, Zespół Szkół	
4. Otwarcie wystawy i głoszenie wyników konkursu plastycznego dla szkół noszących imię Mikołaja Kopernika	Kuratorium Oświaty	Gabinet Wojewody
5. Międzynarodowe zawody LOK w strzelaniu sportowym plus bieg na orientację	LOK Pieniężno	MGOK, 16 Dywizja Zmechaniz., UMiG
6. Drużynowe Mistrzostwa Świata w Warcabach Klasycznych	Światowa Federacja Gier Warcabowych	UMiG, MGOK, Andrzej Grodecki
7. Uroczysty pochówek Mikołaja Kopernika	Kuria Biskupia Kapituła Warmińska	Parafia Rzymsko- Katolicka, UMiG
8. Inscenizacja uroczystego wjazdu Kopernika do Fromborka	UMiG	Zespół Szkół, Teatr im. A. Sewruka z Elbląga
9. Widowisko teatralne na Wzgórzu Katedralnym - premiera	Teatr im. A. Sewruka z Elbląga	UMiG
7. Zlot Honorowych Obywateli Fromborka	Zespół Honorowych Obywateli Fromborka	UMiG, Komenda Chorągwi ZHP
8. I Ekstremalny Bieg z okazji 700 - lecia Fromborka	MGOK	
9. Wielodyscyplinowy Zlot Gwiazdzisty	KT PTTK „Figa”, KTP „Delta” Elbląg	PTTK Oddział Ziemi Elbląskiej,

- Centralny Rajd Szlakami Kopernika - Braniewska Wiosna - ELWIRA		UMiG
10. Festiwal Piosenki Harcerskiej „Razdziawa 2010”	Komenda Hufca ZHP Braniewo	MGOK
11. Otwarcie wystawy „Widoki Fromborka”	Muzeum M. Kopernika	Zespół ds. imprez popularno - naukowych
12. Główne obchody 700-lecia nadania praw miejskich z udziałem Miast Kopernikowskich - cykl imprez sportowo - rekreacyjnych - parada orkiestr mundurowych	MGOK, UMiG	Miasta Kopernikowskie

czerwiec 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. 3 Złot Turystyczny „Starych Butów”	Oddział PTTK Ziemi Elbląskiej	KT PTTK „Figa”, UMiG
2. Obchody 750-lecia Kapituły Warmińskiej	Kuria Biskupia, Kapituła Warmińska	Parafia Rzymsko – Katolicka, UMiG
3. Splyw Kajakowy Wodami Warmii - Noc Świętojańska	O/PTTK Elbląg, „Dom Warmiński”	KT Figa Braniewo, Starostwo Powiatowe
4. Piknik Rycerski pn. „Wojna głodowa 1414”- w ramach Warmińskich Spotkań z Historią	„Dom Warmiński”	MGOK, Starostwo Powiatowe
5. 4 Mistrzostwa Siłaczy Polski Północnej	MGOK	
6. Inauguracja 43 Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej	Fundacja na Rzecz Warmii i Mazur	UMiG, „Dom Warmiński”, Starostwo Powiatowe

lipiec 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Otwarcie 2 Biennale Bursztynu	„Dom Warmiński”	Starostwo Powiatowe, Muzeum M. Kopernika, UMiG
2. 2 Spotkanie Country we Fromborku „Country Weekend”	MGOK	UMiG
3. Ogólnopolski Zjazd Drezyniarzy	UMiG	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Drezyniarzy
4. Uroczysta sesja Rady Miejskiej we Fromborku - nadanie tytułów Honorowych	Rada Miejska	UMiG

Obywateli Fromborka - wręczenie okolicznościowych medali 700-lecia		
5. Nadanie sztandaru dla Fromborka - okolicznościowa msza święta - 7 tortów na 700-lecie (urodzinowych)	Komitet Organizacyjny, Cukiernicy	UMiG
6. Fromborskie Noce Filmowe - przegląd filmów o Fromborku	MGOK	UMiG
7. 53 Ogólnopolski Wysokokwalifikowany Rajd Pieszy	PTTK Oddział Ziemi Elbląskiej	Zespół Szkół, UMiG
8. Regaty z okazji 700-lecia Fromborka - IV Międzynarodowy Zlot Żeglarski	Urzędy Marszałkowskie: Olsztyn, Gdańsk	Klub Żeglarski „Dal”, UMiG
9. Uroczyste imieniny Anny	MGOK, UMiG	

sierpień 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Plener Malarski - 5 Warmińskie Spotkania Twórcze	„Dom Warmiński”, O/PTTK Elbląg	Starostwo Powiatowe, UMiG
2. 8 Dni Fromborka	MGOK, UMiG	
3. 4 Regaty o Bursztyn Miasta Kopernika	„Dom Warmiński”, O/PTTK Elbląg	Klub Żeglarski „Dal”, Starostwo Powiatowe
4. Odpust z okazji Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny - impreza plenerowa od godz. 14 ⁰⁰	Parafia Rzymsko – Katolicka, MGOK	UMiG
5. 40 Centralny Zlot Aktywu Krajoznawczego (CZAK)	Oddział PTTK Ziemi Elbląskiej	UMiG
6. Zamknięcie 2 Biennale Bursztynu	„Dom Warmiński”, Muzeum M. Kopernika	Starostwo Powiatowe
7. Zakończenie 43 Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej	Fundacja na Rzecz Warmii i Mazur	„Dom Warmiński”, Starostwo Powiatowe, UMiG

wrzesień 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. 53 Międzynarodowe Regaty Żeglarskie „Fromborska Jesień”	Klub Żeglarski „Dal”	O/PTTK Elbląg, UMiG
2. 6 Warmińsko - Kaszubski Zwiad Quadów	Sztab Zwiadu	UMiG

3. Dożynki Powiatowe	UMiG, Starostwo Powiatowe	MGOK
4. Uroczyste wyjazdowe posiedzenie Chorągwi Warmińsko - Mazurskiej z okazji 65-lecia	Komenda Chorągwi w Olsztynie	UMiG
5. Konferencja popularno-naukowa „Frombork w 700- letniej historii”	Muzeum M. Kopernika	UMiG, Muzeum M. Kopernika
6. Wojewódzkie Dni Turystyki z okazji Światowego Dnia Turystyki	Polska Izba Turystyczna w Olsztynie	O/PTTK Elbląg, UMiG

październik 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Międzynarodowy Turniej w Warcabach Klasycznych	MGOK	Andrzej Grodecki

listopad 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. Obchody Narodowego Święta Niepodległości: - msza i uroczyste składanie wieńców - biegi terenowe - cross rowerowy	UMiG, MGOK	Parafia Rzymско - Katolicka

grudzień 2010 r.

Nazwa imprezy	Realizator	Współrealizator
1. 4 Konkurs Potraw Wigilijnych	MGOK	Restauracja „Pod Wzgórzem”
2. Uroczyste zakończenie obchodów 700-lecia podczas Wigilii Miejskiej	MGOPS	MGOK, Zespół Szkół, UMiG

IV. ANALIZA SWOT MIEJSCOWOŚCI FROMBORK

Analiza SWOT przeprowadzona dla miejscowości Frombork wskazała złożone czynniki zewnętrzne i wewnętrzne mające wpływ na kształtowanie kierunków rozwoju miejscowości, uwidaczniając z jednej strony ogromny potencjał miasta z drugiej zaś jego słabości wynikających z układu strukturalnego regionu.

MOCNE STRONY

1. Frombork jest dobrze przygotowany do obsługi turystów, posiada bogatą bazę noclegowo-gastronomiczną oraz atrakcyjne walory turystyczne – przyrodnicze, architektoniczne i krajobrazowe takie jak:
 - dynamiczne krajobrazy brzegu klifowego (walory krajobrazowe)
 - port pasażerski z przejściem granicznym morskim
 - bezpośrednie sąsiedztwo Zalewu Wiślanego, dwóch rzek Baudy, Narusy oraz jezior
 - liczne zabytki architektury regionalnej
 - bogaty program kulturalno-sportowy
 - infrastrukturę wypoczynkową np.: basen, plaża...
 - wysoki poziom czystości środowiska naturalnego
 - specyficzny sprzyjający rozwojowi turystyki nadmorski mikroklimat
 - zespół zabytkowy Wzgórza Katedralnego, związany z pracą i życiem Mikołaja Kopernika
2. Kompleksowa infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna:
 - nowoczesna oczyszczalnia ścieków, przygotowana do dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej
 - sprawny, obejmujący 100% mieszkańców miejscowości system wodociągowy
 - sprawny, obejmujący 100% mieszkańców miejscowości system kanalizacyjny
3. Przedsiębiorczość rozwija się w kierunku rozwoju małych przedsiębiorstw, które działają dzięki wysokiej aktywności członków społeczeństwa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.
4. Duża liczba małych przedsiębiorstw.
5. Brak dużych kompleksów przemysłowych negatywnie wpływających na czystość środowiska naturalnego.

SŁABE STRONY

1. Wysoki poziom bezrobocia.
2. Niski poziom wykształcenia.
3. Dysharmonia urbanistyczna w tym m.in. liczne zabudowania tworzące dysharmonię historycznego krajobrazu np. Osiedle Słoneczne.
4. Słaby stan dróg - Układ komunikacyjny miasta wymaga przebudowy. Modernizacji i remontów wymaga większość dróg, które są podstawowym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości.

5. Brak rozpoczętego procesu sukcesywnej rekultywacji kopalni żwiru i piasku.
6. Duża odległość i brak bezpośredniej komunikacji z Olsztynem- miejscem pracy i nauki.
7. Brak sieci gazowej.
8. Zły układ komunikacyjny miasta.
9. Niski poziom współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a organami samorządu gminy (wiele zadań promujących gminę, poprawiających poziom i zakres usług turystycznych przy pomocy gminy mogłyby realizować stowarzyszenia. W ramach tej współpracy możliwe jest realizowanie zarówno projektów technicznych, jak również tzw. miękkich polegających na szkoleniach, konferencjach, wymianie transgraniczej, poprawie estetyki gminy).
10. Wysoki stopień zużycia i dewastacji infrastruktury turystycznej i sportowej.
11. Zbyt małe dostosowanie systemu edukacyjnego do potrzeb rynku pracy.
12. Niski poziom współpracy pomiędzy sektorami publicznym i biznesu w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy.
13. Niski poziom wykorzystania środków pomocowych na projekty tzw. miękkie – nieinfrastrukturalne.
14. Niewystarczająca promocja miasta w kraju i zagranicą.

ZAGROŻENIA

1. Bezrobocie strukturalne.
2. Małe zainteresowanie turystów dłuższym pobytem w mieście (niewystarczające promocja turystyczna, oferta turystyczna wymaga wzbogacenia).
3. Malejący przyrost naturalny.
4. Dewastacja krajobrazu przyrodniczego.
5. Rozwój dużych zakładów przemysłowych w bezpośrednim sąsiedztwie miasta.
6. Odpływ młodych wykształconych osób z miasta.
7. Proces starzenia się społeczeństwa.
8. Niesprzyjające warunki prawne i makroekonomiczne dla rozwoju małych przedsiębiorstw.

SZANSE

1. Dostęp do funduszy strukturalnych oraz innych środków pomocowych.
2. Korzystne warunki klimatyczne oraz złoża wód geotermalnych wpływające na tworzenie miejsc uzdrowiskowych.

3. Wzrost możliwości skorzystania z pomocy finansowej na zakładanie i rozwój małych przedsiębiorstw.
4. Położenie nad Zalewem Wiślanym umożliwiające rozwój funkcji portowych.
5. Rozwój współpracy pomiędzy sektorem samorządowym i biznesu.
6. Rozwój współpracy pomiędzy sektorem samorządowym i organizacjami pozarządowymi.
7. Umieszczenie i podkreślenie konieczności dofinansowania projektów na kultywowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz na rozwój turystyki w regionalnych dokumentach programowych.
8. Rozwój współpracy ponadnarodowej z miastami o podobnym charakterze.
9. Rozwijające się formy ośrodka kulturalno-naukowego w oparciu o: Zespół Szkół, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Muzeum, Obserwatorium Astronomiczne.

V. PLANOWANE KIERUNKI ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI FROMBORKA

Kierunki rozwoju Fromborka wpisują się w Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Frombork, Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Frombork oraz Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Frombork na lata 2007 – 2015. Kierunki rozwoju miejscowości na lata 2008–2015 kształtują się następująco:

Cele realizacyjne

Osiągnięcie strategicznych celów rozwoju wymaga sprecyzowania celów realizacyjnych. Uszeregowanie ich na poniższej liście ma charakter porządkowy a nie hierarchiczny. Kolejność realizacji poszczególnych celów i zadań zależeć będzie od bieżących priorytetów w zakresie rozwiązywania najpilniejszych problemów lokalnej społeczności w oparciu o posiadane zasoby i możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych.

Cel I - rozwój edukacji i kultury

1. Rozbudowa i dalsza modernizacja bazy edukacyjnej, oświatowej i sportowej.
2. Rozbudowa i wyposażenie infrastruktury kulturalnej.
3. Rozwój kultury i oświaty poprzez współdziałanie ze społecznością lokalną (w tym z organizacjami pozarządowymi).

4. Rozwój kultury i oświaty poprzez współdziałanie z organizacjami o charakterze regionalnym ogólnopolskim i międzynarodowym.
5. Doskonalenie zawodowe kadry oświatowo - kulturalnej, pracowników Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku, pomocy społecznej itp..
6. Rozwój różnych form kształcenia ustawicznego.

Cel II - ochrona dziedzictwa kulturowego

1. Zachowanie, renowacja oraz rewitalizacja historycznych układów urbanistycznych, zespołów architektonicznych oraz zabytkowej zabudowy według udokumentowanych wzorów ikonograficznych i zgodnie ze sztuką konserwatorską (np. rewitalizacja układu Starego Miasta z Rynkiem, rewitalizacja części Kanału Kopernika, renowacja budynków wpisanych do rejestru zabytków itp.).
2. Udostępnianie materialnych i duchowych świadectw z życia i kultury dawnych epok.
3. Podejmowanie inicjatyw wydawniczych promujących i popularyzujących dorobek badawczy najważniejszych ośrodków życia intelektualnego funkcjonujących we Fromborku, w tym głównie Muzeum Mikołaja Kopernika, Fundacji im. Mikołaja Kopernika oraz dokonań generowanych w sektorze NGO.
4. Wspieranie inicjatyw mieszkańców w zakresie gromadzenia i zabezpieczania pamiątek dziedzictwa kulturowego.

Cel III - rozwój turystyki

1. Promowanie miasta i jego dorobku oraz dziedzictwa kulturowego posiadającego potencjał turystyczny, w tym szczególnie profesjonalna promocja najważniejszych dźwigni rozwojowych Fromborka – mariny oraz uzdrowiska.
2. Rewitalizacja szlaków turystycznych z włączeniem w system międzynarodowych szlaków turystycznych.
3. Rewitalizacja linii kolei nadzalewowej w formie partnerstwa gmin o wysokich walorach historycznych od Malborka przez Elbląg do Krynicy Morskiej i Braniewa (z powiązaniem przewozów kolejowych z rejsami „tramwajów wodnych” po Zalewie Wiślanym - w ramach nowego „produktu turystycznego szlakiem kolei nadzalewowej”) lub utworzenie szlaku rowerowego wzdłuż linii dawnej kolei.
4. Rozwój bazy turystycznej (m.in. realizacja MOP - miejsc obsługi podróżnych przy drodze Elbląg - Kaliningrad).

5. Wspieranie inicjatyw mieszkańców i inwestorów w zakresie rozwoju turystyki, tworzenie warunków dla rozwoju turystyki pobytowej i kwalifikowanej.

Cel IV - rozwój funkcji portowych we Fromborku

1. Opracowanie koncepcji programowo – przestrzennej etapowego zagospodarowania obszaru portowego poprzez modernizację mariny fromborskiej.
2. Budowa mariny fromborskiej w ramach Programu „Pętla Żuław – Międzynarodowa Droga Wodna E-70” (etap I, część hydrograficzna – realizowany przez gminę Frombork; etap II, zaplecze mariny – realizowany na podstawie umowy z podmiotami prywatnymi).
3. Profesjonalna promocja funkcjonowania portu i mariny we Fromborku.
4. Tworzenie dalszych warunków korzystnych dla rozwoju portu pasażerskiego i jachtowego we Fromborku, zwłaszcza poprzez inwestycje w zakresie infrastruktury społecznej.
5. Zapewnienie powiązania drogowego portu i mariny z zewnętrznymi szlakami komunikacyjnymi regionu, a głównie z istniejącymi drogami wodnymi i projektowanymi ścieżkami oraz szlakami rowerowymi.
6. Realizacja plaży w powiązaniu z układem funkcjonalno - przestrzennym portu i mariny, rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej (np. windsurfingu, katesurfingu itp.).

CEL V – uzyskanie przez Frombork statusu uzdrowiska

1. Opracowanie koncepcji programowo – przestrzennej rozwoju uzdrowiska we Fromborku w aspekcie: gospodarczym, ekonomicznym oraz technicznym.
2. Przygotowanie operatu uzdrowiskowego (zawierającego ekspertyzy i badania geologiczne, klimatyczne, balneologiczne, dotyczące czystości powietrza, natężenia hałasu itp.).
3. Uchwalenie przez radę miejską statusu uzdrowiska.
4. Zagospodarowanie term fromborskich.
5. Budowa infrastruktury uzdrowiskowej i okołouzdrawiskowej (z wykorzystaniem terenu basenu miejskiego).

Cel VI - tworzenie warunków dla różnorodnych form przedsiębiorczości na terenie miasta

1. Zabezpieczenie warunków formalno - prawnych na promocję terenów przeznaczonych pod inwestycje:

- we Fromborku na funkcje hotelowe i sanatoryjne oraz tereny do aktywnej rekreacji (np. pola golfowe, akwapark).

Cel VII - przygotowanie Fromborka do jubileuszu 700-lecia nadania praw miejskich i rocznicy 500-lecia przyjazdu Mikołaja Kopernika

1. Powołanie społecznego komitetu z udziałem przedstawicieli miasta i gminy, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko – mazurskiego pod honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Opracowanie programu działań uwzględniających następujące dziedziny:
 - badania historyczno - naukowe, badania archeologiczne,
 - powiązanie historii z teraźniejszością - w tym nawiązanie kontaktu i współpracy z muzeum lotów kosmicznych w Houston, w celu stworzenia we Fromborku jego europejskiej filii lub ekspozycji,
 - zmiana wizerunku miasta i gminy - w tym likwidacja zaniedbań estetycznych (likwidacja lub modernizacja obiektów dysharmonizujących historyczny krajobraz kulturowy miasta i gminy),
 - uroczystości 2010 roku z aktywnym udziałem polskich i zagranicznych ośrodków nauki i kultury (rozwińcie hasła: „ponowny przyjazd Mikołaja Kopernika do Fromborka”),
3. Kontynuowanie działań na rzecz zakończenia procesu pełnej kanalizacji miasta.
4. Pełne wdrożenie systemu segregacji odpadów na obszarze całej gminy oraz likwidacja i rekultywacja dzikich wysypisk śmieci.
5. Opracowanie programu modernizacji dróg i chodników w powiązaniu z turystycznymi ścieżkami rowerowymi wraz z wdrożeniem.

Cel VIII – budowa partnerstw służących rozwojowi gospodarczemu i społecznemu gminy oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców

1. Współpraca z władzami kościelnymi w zakresie rewitalizacji zabytkowych dóbr kościelnych zlokalizowanych na terenie miasta i gminy.
2. Powiązanie przedsięwzięć miasta i gminy, instytucji kulturalnych i oświatowych z działaniami Kościoła w zakresie kreowania harmonijnego wizerunku miasta opartego na zabytkach kultury sakralnej.

3. Wsparcie beneficjentów zewnętrznych w procesie aplikacji o pozyskanie funduszy na renowację, rozbudowę i adaptację obiektów zabytkowych oraz służących obsłudze ruchu turystycznego w mieście i gminie.

VI. Planowane zadania w ramach odnowy miejscowości Frombork na lata 2010 – 2015

Lp.	Nazwa zadania	Rok	Kwota
1.	Iluminacja zabytkowych obiektów budowlanych Wzgórza Katedralnego we Fromborku.	2010	316 000
2.	Rozbudowa stacji uzdatniania wody z rurociągami doprowadzającymi we Fromborku oraz budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej z przepompowniami Narusa – Frombork.	2010	3 878 000
3.	Modernizacja centrum Informacji Turystycznej.	2010 - 2011	145 000
4.	Rewitalizacja Skweru Miejskiego we Fromborku.	2010 - 2011	4 000 000
5.	Remont dachu i elewacji budynku zabytkowego, komunalnego przy ul. Błotnej we Fromborku.	2010 - 2011	200 000
6.	Rozbudowa Portu Żeglarskiego we Fromborku.	2010 - 2012	13 753 000
7.	Remont dróg i chodników gminnych.	2010 - 2013	2 370 000
8.	Przebudowa stadionu miejskiego we Fromborku	2010 - 2015	900 000
9.	Rozbudowa, modernizacja i doposażenie bazy edukacyjnej.	2010 - 2015	1 500 000
10.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej we Fromborku.	2011 - 2012	430 000
11.	Budowa placów zabaw i skat parku.	2011 -2013	250 000
12.	Rewitalizacja szlaków turystycznych – budowa ścieżek rowerowych.	2011 - 2017	2 300 000
13.	Rozbudowa i doposażenie infrastruktury kulturalnej.	2011 - 2015	1 200 000
14.	Remont basenu miejskiego.	2012 - 2015	2 100 000
15.	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej	2010 - 2015	80 000

VII . Planowane zadania w ramach przebudowy stadionu miejskiego we Fromborku na lata 2010 – 2015

Miasto Frombork, podobnie jak inne miasta w województwie warmińsko - mazurskim, przeżywa od wielu lat proces degradacji społeczno-ekonomicznej ze względu na zachodzące na tym obszarze, a zwłaszcza w powiecie braniewskim, niekorzystne trendy gospodarcze, migracyjne, dotyczące zatrudnienia itp. Przejawem tego procesu jest postępująca dekapitalizacja zabudowy miejskiej i przestrzeni urbanistycznej, niszczenie obiektów o wartościach kulturowych, ograniczenie działalności gospodarczej oraz niski poziom przedsiębiorczości, wynikający z niskiej mobilności zawodowej mieszkańców czy wreszcie zagrożenie przestępczością. Aby zapobiegać takim tendencjom na terenach, które zostały nimi dotknięte należy przeprowadzić proces **odbudowy**, czyli „przywrócenie obiektów do bezpiecznego funkcjonowania”. Proces odbudowy oznacza kompleksowe działania podejmowane na terenach miasta, zwłaszcza w rejonach zdegradowanych pod względem przestrzennym, społecznym, gospodarczym, estetycznym, infrastrukturalnym, komunikacyjnym czy funkcjonalnym. Dąży do wyprowadzenia terenów miejskich, na których zaszły niepożądane, destrukcyjne procesy, ze stanu kryzysowego. Prowadzi do rozwoju, w tym do poprawy jakości życia lokalnej wspólnoty, rozumianej jako zapewnienie bezpieczeństwa, godziwych warunków mieszkaniowych, opieki zdrowotnej, warunków kształcenia, itp., poprawy stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenia ładu w przestrzeni miejskiej, wzrostu aktywności gospodarczej oraz odbudowy więzi społecznych. Odbudowa powinna być przeprowadzona zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, skutecznie integrując aspekty przestrzenne, budowlano – inwestycyjne, społeczne, ekonomiczne, kulturalne i ekologiczne w ramach jednego, zwartego i skoordynowanego procesu. Jednym z elementów rozwoju każdej gminy jest wskazanie odnowy i planowanych stref działań.

Dlatego zgodnie z wyżej opisaną zasadą odnowy miast, w tym z kierunkiem działań rewitalizacyjnych, Rada Miejska we Fromborku podjęła uchwałę nr XIII/91/07 z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia **Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Fromborka** na lata 2007 – 2015. Działania zawarte w programie obejmują między innymi zadanie: **Rozbudowa miejskich obiektów sportowych (stadion miejski z zapleczem)**.

Ze względu na ogromne zainteresowanie sportem i rekreacją istnieje pilna potrzeba stworzenia warunków do rozwijania takiego zainteresowania. Realizacja zadania jakim jest przebudowa stadionu umożliwi spełnienie się zarówno naszym najmłodszym mieszkańcom jak

i pokoleniu III wieku. Stadion jest jedynym miejscem na terenie gminy przystosowanym (na obecnym etapie tylko w stopniu podstawowym) do organizacji zawodów sportowych – amatorskich czy zawodowych. Stadion we Fromborku ma służyć wielu podmiotom: szkolnym klubom sportowym, Ochotniczym Strażom Pożarnym, klubowi sportowemu Zalew czy też klubowi żeglarskiemu do odbywania ćwiczeń, treningów oraz organizacji zawodów o randze lokalnej czy regionalnej. Obecny stan stadionu, w szczególności trybuny, wymaga przebudowy, gdyż nie spełnia wymogów SANEPID-u. W ostatnich latach stadion nie spełnia w pełni swojej roli. Imprezy gromadzą tylko uczestników – brak jest kibiców. Dlatego też w mieście i gminie nie ma tradycji spędzania czasu wolnego na imprezach sportowych, sprzyjającemu integracji mieszkańców. Rozwijający się w ostatnim czasie sport masowy nie ma właściwych warunków i zaplecza.

Stadion miejski znajduje się na terenie należącym do Gminy Frombork, na działce numer 17 obręb 9 miasta Fromborka. Powstał w końcu lat siedemdziesiątych XX w. jako ośrodek rekreacyjno-sportowy dla miasta i gminy Frombork. Stadion miejski obejmuje:

- płytę boiska do gier wielkich (piłka nożna) z bieżnią ogólną 4-6 torową, widownią,
- boiska do koszykówki i siatkówki,
- korty tenisowe,
- pawilon sportowy z pomieszczeniami na szatnię, umywalnie, pomieszczenia klubu, magazyny podręczne, mieszkanie dla dozorczy.

W ramach przebudowy stadionu miejskiego we Fromborku planuje się następujące zadania inwestycyjne:

Etap 1 - Modernizacja trybun stadionu miejskiego- 2010 r.

Etap 2 - Modernizacja ogrodzeń stadionu miejskiego - 2011 r.

Etap 3 - Odwodnienie płyty stadionu, budowa boiska treningowego - 2012 r.

Etap 4 - Modernizacja zaplecza stadionu miejskiego – 2013- 2014

Etap 5 - Renowacja płyt boiska do gry w piłkę nożną i płyt boisk małych gier - 2015 r.

Bezwzględnie istotną rolę, jaką pełni i nadal będzie pełnić stadion, jest rozwijanie zainteresowań sportowych i zdolności dzieci i młodzieży poprzez umożliwianie im spędzenia wolnego czasu w sposób aktywny i zdrowy. Planowane przedsięwzięcie pozwoli na przeniesienie organizacji wielu imprez kulturalno – sportowych na teren stadionu miejskiego. Zwiększy bezpieczeństwo osób korzystających z obiektów stadionu. W zdecydowany sposób poprawi estetykę przestrzeni objętą rewitalizacją.

Każdy nastolatek marzy o tym, aby osiągnąć w swoim życiu coś dzięki czemu będzie mógł powiedzieć, że jest w tym dobry. Jest na to wiele sposobów i każdy ma swoją receptę na to. Jednym ze sposobów wyróżnienia się spośród swoich rówieśników, co jest bardzo ważne dla młodego człowieka, jest uprawianie sportu. To właśnie czynne uprawianie jakiejś dyscypliny może być sposobem rozwiązywania wielu problemów dręczących nastolatków. Takim problemem może być np. brak wiary we własne siły i możliwości, poczucie bezużyteczności i po prostu chęć zwrócenia na siebie uwagi w sposób pozytywny. Sport jest wprost idealnym lekiem na tego typu problemy. Pozwala o nich zapominać oraz je minimalizuje poprzez dowartościowanie młodego człowieka uzyskującego coraz to lepsze wyniki. Zadowolenie z własnych osiągnięć, sukcesów na różnego rodzaju zawodach może zapobiec tak powszechnym w naszych czasach patologiom. Coraz więcej coraz młodszych ludzi popada w nieodpowiednie towarzystwo, alkoholizm, narkomanię. I tu należy podkreślić ogromną rolę sportu w kształtowaniu charakterów. Istnieje wiele przykładów na to, że sport jest wspaniałą alternatywą dla wszelkiego rodzaju używek lub chęci zaistnienia w świecie przestępczym.

VIII. ARKUSZ REALIZACJI ETAPU I - „Modernizacja trybun stadionu miejskiego”

Opis planowanego zadania

Obiekt znajduje się na terenie należącym do Gminy Frombork, na działkach numer 17 obręb 9 miasta Fromborka.

Projekt nie zmienia dotychczasowej zasady wykorzystywania obiektu. Obiekt nadal wykorzystywany będzie jako centrum sportu i rekreacji. Po 40 latach użytkowania trybuny stadionu miejskiego (podobnie jak cały obiekt) uległy zniszczeniu. Niekorzystne działania klimatyczne (opady, mrozy), brak zadaszania nad trybunami, brak dotychczas jakiegokolwiek remontu sprawiły, że korzystanie z obiektu stało się niemożliwe, bowiem zagraża bezpieczeństwu uczestników imprez.

W pierwszym etapie rewitalizacji stadionu miejskiego zostaną wymienione trybuny stadionu. Obecne trybuny zostaną rozebrane a w ich miejsce zostaną zamontowane nowoczesne trybuny z 194 plastikowymi siedziskami. Ponadto zostaną zamontowane siedzenia dla kadry i zawodników rezerwowych - 10 sztuk. Dodatkowo zostaną zamontowane siedzenia przy boisku do gry w tenisa ziemnego - 20 sztuk oraz przy boisku do gry w koszykówkę 10 sztuk. Wzdłuż trybun zostanie zamontowana 9 metrowa balustrada.

Zakres prac planowanych w ramach remontu trybun stadionu

1. Rozebranie istniejących trybun stadionu (złożenie gruzu betonowego).
2. Wywiezienie ziemi, wyprofilowanie skarpy, wykonanie koryta pod polbruk (koparką).
3. Ręczne wyprofilowanie skarp i ułożenie skarp darnią.
4. Ułożenie polbruku (45 m chodnik szerokości 1,5 m oraz plac pod trybuny).
5. Wykonanie ściany oporowej z betonu B 20 wysokości.
6. Zamontowanie przez producenta trybun na 194 miejsc i siedzeń przy boiskach - 40 sztuk.
7. Wykonanie barierek.
8. Zakup koszy na śmieci, banera z logo, wózka do wyznaczania linii.

IX. KOSZTORYS PLANOWANEGO ZADANIA

Ip.	Nazwa	Kwota
1.	Rozebranie betonowych konstrukcji trybun.	35 519,61
2.	Roboty ziemne wykonane koparką.	14 328,02
3.	Ręczne plantowanie i umocnienie skarp przekopów i nasypów oraz dna koryta.	5 475,17
5.	Ułożenie obrzeży i kostki brukowej betonowej kolorowej, na podsypce cementowo-piaskowej.	38 450,44
7.	Wykonanie ściany oporowej.	5 382,74
8.	Wykonani balustrady.	913,95
9.	Dostawa i montaż trybun.	60 778,00
10.	Wózek do wyznaczania linii.	982,79
11.	Kosze na śmieci.	993,41
12.	Baner z logo	245,90
	Koszt netto	163 070,03
	VAT 22%	35 876,00
	Koszt brutto	198 946,03

Wartość kosztorysu (netto): 163 070,03 zł

Podatek VAT (22%): 35 876,00 zł

Wartość końcowa kosztorysu (brutto): 198 946,03 zł

X. HARMONOGRAM PLANOWANEGO ZADANIA

Harmonogram projektu

Planowany termin przetargu	VII. 2010 r.
Planowany termin rozpoczęcia realizacji zadania. Termin zawarcia umowy z wykonawcą.	VIII. 2010 r.

Etapy realizacji zadania:	Rozpoczęcie realizacji	Zakończenie realizacji
Roboty związane z modernizacją trybun stadionu miejskiego.	VIII.2010 r.	IX.2010 r.

Planowany termin rzeczowego zakończenia zadania. Przedstawienie protokołu ostatecznego odbioru.	X. 2010 r.
Planowane rozliczenie projektu. Przedstawienie ostatecznego wniosku o płatność.	X. 2010 r.

XI. FOTOGRAFIE PRZEDSTAWIAJĄCE OBECNY STAN STADIONU MIEJSKIEGO WE FROMBORKU

Trybuny stadionu miejskiego

Siatka ogrodzeniowa boisk